

Lo perièr de l'Armandina

I a pas tant de temps qu'aquò, a l'espòca ont los tractors avián pas encara remplaçat los chavals dins las vinhas, dins la comuna de Perinhan, viviá l'Armandina, una femna tota magra, al pel blanc e a la figura rafida, totjorn vestida de negre... e que semblava tant vièlha coma lo monde.

Demorava dins un ostalon sens cap de confòrt a la sortida del vilatge, sus la rota de Malmolièiras ... Una pèça amb una chiminièira per faire la cosina e per manjar, una altra amb una palhassa per dormir e un establet per metre la lenha e las provisions, aquí son castèl...

A tocar l'ostal, aviá un tròç d'òrt d'un centenat de mèstres carrats ont fasiá venir segon la sason quatre plants de tomatas, un parelh de regas de favas o de cebas e una vintena d'ensaladas sucquinas.

Al fons de l'òrt, una galinièira amb tres polas, una gabia per cinc o sièis lapins e un cabanòt ont doas crabas banudas podián se metre a l'abric de la pluèja...

Aquelas doas crabas, l'Armandina las menava ivèrn coma estieu s'apastura pels marges de las vinhas o dins los prats de l'estanh... e las bravas bèstias li donavan lo lait que la vièlhòta beviá cada matin.

L'òme de l'Armandina èra mòrt dempuèi de temps dins un accident. Aviá volgut arrèstar un chabal que s'èra embalat e la carreta li èra passada dessus.

Dempuèi, l'Armandina viviá tota sola amb per sola companhiá un gos negre coma ela, borrut e barbut, que l'apelava Faron.

L'Armandina se planhissiá pas de son sòrt. Se contentava de pauc e la natura li donava a volontat ensalada sauvatja, cagaraus, cagaraulas e cagaraulons, espargons salvatges, pòrres de las vinhas, amètlas e figas e rasims aquí ne vòls, aquí n'as.

Jamai tornava de sas passejadas dins lo campèstre amb sas crabas e son gos sens portar dins lo cabàs quicòm a l'ostal.

Per tant magra que siaguèsse, l'Armandina èra tot nèrvis. De còps, portava sul còl un gròs fais de branca de cade o d'ametlièr que li farián una flambada dins

la chiminièira abans d'anar al lièit a la sason de l'ivèrn. Plagava jos lo pes del fais, mas trica-traca, lo trigossava fins a l'ostal.

Arribava de còps qu'un lauraire, en dintrent al vilatge a la fin de la jornada, li prenguèsse lo fais sul tampon de la carreta e i lo pausèsse davant la pòrta de son ostalon. L'Armandina, qu'aimava pas de deure res a digús, li disiá alara :

« Diràs a ta femna de passar deman matin a mon ostal. Li donarai un topinon de lait de mas crabas per tos pichonets. »

Aital èra l'Armandina : simpla, solitària e pas envejosa de res.

Çò qu'aimava lo mai, èra las peras... Cal dire que, a-n-aquel temps, los vinhairons avián per costuma de grefar de perièrs suls ametlièrs sauvatges que possavan dins los marges. Aqueles perièrs donavan de peròts durs coma de calhaus qu'èran pas tròp bons a manjar cruses. Mas se los fasiàtz còire dins de vin sucrat, fasián un dessèrt que lo rei se'n seriá lepat los pòts.

L'Armandina aviá un perièr a ela, que son òme, abans de morir, aviá plantat al canton de son òrt, a tocar l'ostal. Al temps de las vendemias, aquel perièr donava de peras jaunas coma d'aur, jutosas e gostosas, que vos laissavan dins la boca un reire-gost de Paradís. Aquelas peras èran la granda gormandisa de l'Armandina.

Lo temps virèt e dins lo vilatge, las mentalitats cambièran. De joves desòbrats venguèran rodar a l'entorn de l'ostal e de l'òrt de l'Armandina e a mesura que las peras s'amaduravan, quand la vesían partir amb sas crabas dins lo campèstre, sautavan la brandissa e i las raubavan.

Quand se'n avisèt, l'Armandina aguèt l'èime de laisser son gos, lo Faron, estacat al pè del perièr, per gardar las peras. Mas lo paure d'el se desolava de veire partir sa patrona e de demorar tot sol... e jaupava a la mòrt d'oras entièiras.

Aquò podiá pas durar.

L'Armandina se'n planhiguèt a l'Aparitor, un òme qu'aviá per mestier de faire montar a la comuna los pilhards que raubavan las cerièiras. El aviá ben una idèa dels joves que podián faire lo còp, mas los caliá prene sul fèt e èra pas facile...

Pr'aquò, l'Aparitor se curèt la cervèla e metèt en rota un planh de batalha.

Anèt trapar son fraire, lo Teodòre, qu'èra lo pegòt del vilatge. N'i aviá pas un coma lo Teodor per vos adobar un parelh de sabatas que la semèla començava de badalhar. Se servissiá per aquò d'una mena de pega de las bonas... e un còp petaçats, de solièrs que pensaves bons per las escobilhas, te fasián encara la sason de la caça !

L'Aparitor demandèt a son fraire de li vendre un quilò d'aquela pega, que la comuna la pagariá e sens res dire a digús, un dijòus, del temps del dinnar, n'anèt emplastrar lo tronc e las brancas mèstras del perièr de l'Armandina.

Coma cada jorn, sul còp de las doas oras, après aver manjat, l'Armandina partiguèt per menar sas crabas a la pastura.

Aviá a pena virat al contorn del camin del molin que quatre joves ardimands venguèron rodassejar a l'entorn de son òrt. Per un trauc de la brandissa, afintavan lo perièr e comptèron las peras. Ne demorava encara sèt, jaunas coma d'aur, que s'èran totas amaduradas en même temps.

« - Seríá plan domatge de las laisser a la vièlha graula , diguèt l'un.

- A plan fait de nos las gardar, faguèt un autre. Ai una set que m'escana e mon paire ditz totjorn que cal gardar una pera per la set.
- Al pilhatge ! » comandèt l'ainat.

A-n-aquel comendament, sautèron totes quatre la brandissa. Lo mai gausard dels quatre montèt a l'aubre lo primièr. Lo mai piòt de la tropa lo seguiguèt.

« - Demorarem al pè del perièr per rescassar las peras que nos getaretz. Seríá domatge que s'espotiguèsson pel sòl, » diguèron los dos autres.

Lo primièr grimpaire anava estirar lo braç per colir la pera la pus bassa quand se sentiguèt empegat al perièr sens poder se'n destacar.

« Macarèl ! De qué m'arriba ? Aquel aubre es emmascat ! Ajuda-me a me tirar d'aquí ! » faguèt al segond.

Lo piòt ensagèt de tirar son amic per la cavilha, mas se sentiguèt a son torn prisonièr de la branca ont s'èra arrapat. Espaurugats, los qu'èran demorat en bas fugiguèron cap a l'ostal.

Quand tornèt dels camps, es aquí que l'Armandina los trapèt, empegats al perièr par las mans, los brasses, las cuèissas e los pompils.

Del temps que lo Faron sautava en l'aire per ensatjar de li morcegar lo cuol, lo mai piòt dels dos raubaires diguèt a l'Armandina :

« - Anatz quèrre mon paire que vengue rassegar lo perièr per nos faire davalar e nos tirar d'aquí !

- Rassegar mon perièr ? Mancariá pas mai qu'aquò ! diguèt la paura vièlha. Aimi mai vos i deixar secar sus plaça un parelh de meses ! Benlèu qu'al bot d'aquel temps, finiretz per tombar totes sols coma de figas tròp maduras ! »

E los laissèt aquí fins a l'ora del sopar.

L'Aparitor, que passèt a-n-aquel moment per veire se la trapadèla aviá foncionat, reconesquèt sens pena los dos rauba-peras. Li faguèt la morala, diguent qu'èra una vergonha – « Que disi, una vergonha ! un crimi dels plus piris » de raubar de peras a una paura vièlha !- e qu'aquò s'ameritava per lo mens d'èstre « plaçats per tres ans dins un ostal de correccion ! »

Anèt quèrre los parents dels dos dròlles qu'aguèron pro de mal a los desempegar. Calguèt d'aiga cauda, de sabon per i arribar... e mai la pel dels braces e de las cuèissas sautèt a mai d'un endreit. Los dròlles bramavan. Avían tot just pausat lo pè sus la tèrra que per los consolar, los dos paires quitèron la cintura e li faguèron dançar la dansa de l'ors sens musica !

Los dos pilhards prometèron de pas pus i tornar e las causas ne demorèron aquí.

L'Armandina posquèt colir las sèt peras e las manjar per dessèrt, una per cada jorn de la setmana... e l'annada d'après, cap de jove venguèt dins son òrt per i las raubar.

Plan de temps a passat dempuèi aquel afaire.

L'Armandina e lo Faron son venguts plan vièlhs totes dos e arribèt un jorn que se vegèron pas plus dins lo vilatge. Las mametas dison que l'Armandina es partida dins un país ont las peras e mai las cerièiras i son pas pus comptadas e qu'a menat son gos amb ela.

A la sortida del vilatge, son ostalon s'arroina cada jorn mai e l'òrt es vengut un armàs.

Amenaçat per los bartasses, lo perièr, el, es totjorn aquí. Lèva ambe pena cap al cèl sas brancas tòrtas e sembla que morirà lèu.

Pr'aquò, al bot d'aquelas brancas, la prima fa espelir cada ans quauquas fuèlhas e quauquas floretas... e cada auton, trapa encara la fòrça d'amadurar sèt peras, sèt peras jaunas coma d'aur, una per cada jorn de la setmana.

Lo monde que passan davant las badan, mas l'idea es demorada que las cal pas colir, qu'aquò portariá malur !

Son pas perdudas per tot lo monde e son vengudas lo dessèrt dels passerats del vilatge que las venon becar e que montan amb la becada volar naut dins lo cèl.

Ma grand me contèt que fan aquò sus l'òrdre de Nòstre Sénher per portar lo gost de sas peras a l'Armandina qu'es assetada a costat de Dieu lo paire al Paradís.

Es pas messorguèira, ma mameta, mas aquò, sabi pas se se pòt creire...

Guiton

Lo 19 de junh de 2018.